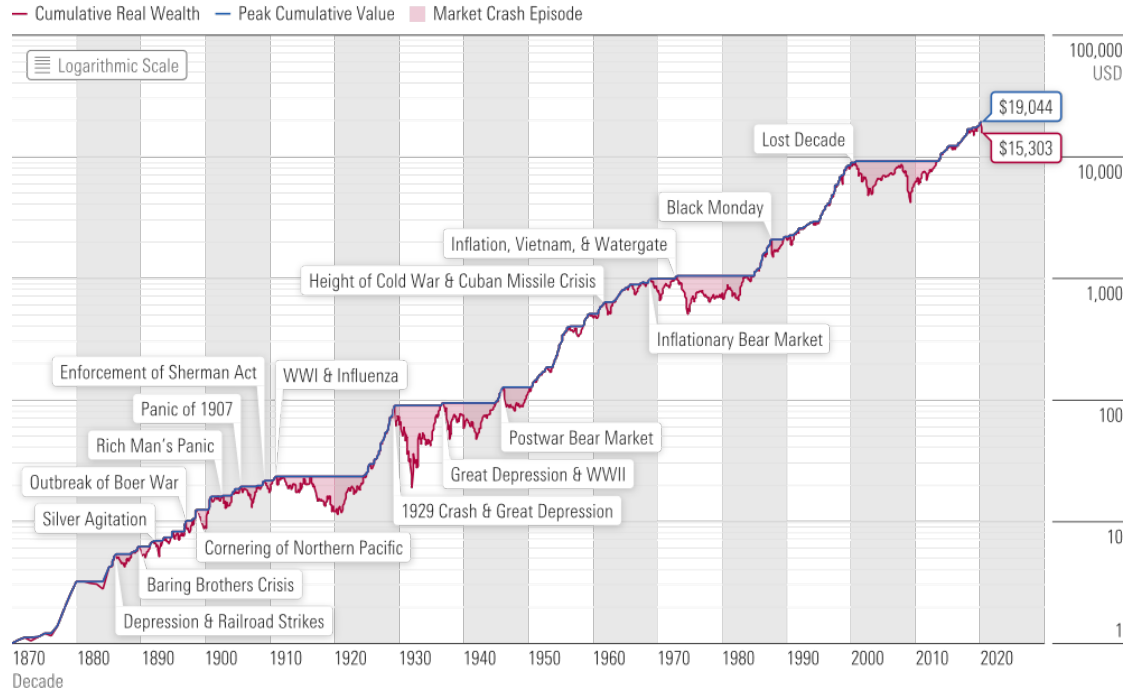

Neki ljudi uvijek govore da se tržišta neće oporaviti - zašto su tako sigurni u to?

Ono što svatko može pomisliti kada mu se u ovakvoj kriznoj situaciji govori o investiranju jest, mogu li posljedice korona virusa biti neviđene i nešto što će zasjeniti sve krize u prošlosti. Mogu li posljedice na ekonomiju biti veće nego ikad prije? Tijekom svake krize u prošlosti, dio ljudi uvijek postavlja pitanja: „Je li ovo najgore ikad?“, pa čak i konstatiraju: „Gotovo je, to je to, sve će propasti!“.

Povijest i iskustvo daju nam odgovor na ta pitanja. Krize koje su prošle, a bilo ih je puno, nekima su tada sigurno bile „najgore ikad“. Prije pandemije korona virusa bilo je na desetke kriza koje su manje ili više utjecale na globalnu ekonomiju i financijska tržišta. U sljedećem grafičkom prikazu prikazan je utjecaj kriza na dugoročnu tendenciju rasta hipotetskog indexa američkog tržišta dionica unatrag 150 g. Iz prikaza se može zaključiti da je put do uspjeha i pozitivnog prinosa trnovit ali da tržište ima tendenciju rasta bez obzira na kratkoročne krize i oscilacije.

Mnogo ljudi uspoređuje trenutnu krizu s krizom 2008. godine. Pandemija korona virusa, bez obzira na to što je jedinstvena u novijoj povijesti, nije slična velikoj financijska krizi iz 2008.

Data as of Mar 31, 2020

Sources: Kaplan et al. (2009); Ibbotson (2020); Morningstar Direct; Goetzmann, Ibbotson, and Peng (2000); Pierce (1982); www.econ.yale.edu/~shiller/data.htm.

godine. Tada je kriza pokrenuta velikim slomom tržišta nekretnina u SAD-u i propasti četvrte po veličini investicijske banke u SAD-u - Lehman Brothers. Pod utjecajem pada do tada napuhanih cijena nekretnina i prezaduzenošću privatnog sektora, mnogi su se okrenuli otplati kredita i smanjili potrošnju i investicije. Nastalo je usporavanje ekonom-

skog rasta i veliko nepovjerenje u bankarski sustav. Danas takvih vrsta nestabilnosti u financijskom sustavu nema.

Tijekom svih prošlih kriza, silazno tržište trajalo je danima ili mjesecima. Bilo je i panike, i rasprodaje, i straha kao i sada. Međutim, na kraju se tržište uvijek oporavilo i nagradilo strpljive ulagače. Kada je ova kriza

u pitanju, sasvim sigurno će završiti, jer će se pronaći cjepivo ili neki drugi lijek za koronavirus, najviše za godinu i pol dana. Međutim, doći će do promjena u ponašanju potrošača i uvjeta proizvodnje, koje je sada teško u potpunosti predvidjeti, a utjecat će na vrijednosti aktualnih investicijskih portfelja i kreiranje budućih ulagačkih odluka.